

S.c.Pişəvəri

((Azərbaycan milli hökumətinin baş vəziri və Azərbaycan demokrat firqəsinin başçısı, **Azərbaycan dilində birinci dərəcə kitabına dayır**))

...Rüşdiyyə böyük, təcrübəli bir müəllim idi. O təlim və tərbiyə üsulunun əsası olan anadilini təbliğ və tərviç edirdi. Belə ki, o hər şeydən əvvəl Azərbaycan əlifbasını asanlaşdırmaq fikrinə düşmüş və sovtı üsul ilə Azərbaycan dilin dərəcə demək təşəbbüsündə olmuşdur. Bu üsulun köməyi ilə uşaqlar, öz ana dillərin 60 saatlıq tədris müddətində yazıb oxumağı öyrənə bilirlər.

Azərbaycan dilinin tədrisi üçün Rüşdiyyenin təlif etdiyi məşhur kitab, qırx il bundan qabaq təbrizdə çap və nəşr olmuş "vətən dili" adlı tarixi əsərdir... Bu əsərin müxtəsər elmi təhlilindən qabaq zikr etmək lazımdır ki, hacı mirza Həsən Rüşdiyyenin Azərbaycan dilində təlim alan şagirdləri bugün Azərbaycanın ən mə'ruf və görkəmli maarif xadimlərini vüçədə gətirmişlər. Onlar Riza şah dövründə və hal hazırda "farsıdan farsıya təhsil alan bədbəxt cəvanlar kimi səvadsız, iradəsiz və sust dəyildilər. Onlar yaşayıb yaratmağı öyrənmişlər. Onlar öz ana dillərin, Azərbaycan dilin gözbəbəgi kimi sevib qorumağı özlərinə ən mühüm bir vəzifə hesab edirlər.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək lazımdır ki, bir çox satqın və xain dövlət başçıları və Tehranın digər yazıçı və qəzetçiləri bizi Azərbaycan dilin, xəlqin öz dilini oxumağı və bununla Azərbaycan xəlqinin mədəni muxtariyyətinin binövrəsini yaratmaqda "xain"(?) hesab edirlər. Biz firqəmizin təsmimi üzrə bunların həzyanlarına cavab verməyəcəyik. Lakin demək istəyirik ki, xub ağalar! Yüz ilədən artıq ömrünü maarif və mədəniyyətin inkişafı uğrunda vəqf etmiş mirza Həsən Rüşdiyyələrdə xain idilər?

Hörmətli yazıçı və qəzetçilər, aya üç min ilədən artıq mədəniyyət tarixi olan çox milyonlu böyük millətin öz dilində yazıb oxumağı və savadlanıb tərəqqi etməsi xəyanətdir?

"Vətən Dili" ana dili deməkdir. Böyük maarifpərvər bu kitabı yazarkən həqiqi bir rəvanşünas kimi uşaqların yaş səviyyəsini, qəlbini və əhval ruhiyyəsini nəzərə alaraq, onun idrak qabiliyyətinə müvafiq surətdə hekayə və misalları tərtib etmişdir.

Müəllif daha çox kitabın dil və üslubuna fikir vermişdir. Dilin sadə, təbi'i olmasını, uşaq üçün çətinlik törətməyəcəyini və həyatı dərk etmək üçün sözün böyük əhəmiyyətini nəzərə alan Rüşdiyyə Azərbaycan dilinin saflığını hiç etməyə xüsusi sə'y etmişdir.

O, ayri- ayri şeylər və məfhumları uşağın zehninə hək etmək üçün ən canlı və həyatı bir üsul seçir. Bu da atalar sözləri vastəsilə məfhumları

anlaşdırmaqdır. Uşaq ailədə eşitdiyi atalar sözü vastəsilə, müəllfin aşılamaq istədiyi təza bir məfhumı daha tez mənimsəyir, uzun müddət zəhnində hifz edir.

Nəsihətçilik kitabda əsas məs'ələ dir. Lakin Rüşdiyyənin nəsihətçiliyi xurafatdan xalidir. Müəllfin məqsədi yalnız canlı insan tərbiyə etmək olduğu üçün, o ən tə'sirli vasitələrdən istifadə etmişdir.

Kitabda dərc olunan hekayə və mənzumələrdə əxlaqı nəticələr əlahiddə qeyd olunur. "**Vətən Dili**" kitabı Azərbaycanda, doğma Azərbaycan dilinin birinci dərs kitabı kimi tarixdə qalacaq və xəlq onun müəllfini qədirədanlıqla yad edəcəkdir.

"Azərbaycan" qəzeti, 16 məhr 1324